

Орвелл в Овальному кабінеті

Трамп перетворює Пентагон на «Міністерство війни», а орвеллівське дводумство – на державну політику

Президент США Дональд Трамп перейменував американське Міністерство оборони на «Міністерство війни», і це в розпал кампанії з висунання своєї кандидатури на Нобелівську премію миру. «Президент миру», як його називає Білий дім, підписав черговий указ, цього разу про офіційне створення Міністерства війни.

Ця новина викликає дві суперечливі асоціації. Джордж Орвелл в антиутопічному романі «1984», опублікованому 1949 року, описує чотири міністерства, кожне з яких робить протилежне тому, що обіцяє його назва: Міністерство миру веде війну, Міністерство правди поширює брехню, в Міністерстві любові катують, а Міністерство достатку займається нормуванням дефіцитних товарів. А тепер Трамп перейменовує Пентагон на «Міністерство війни» – такий собі Орвелл навиворіт? Але питання в тому, чи справді Трамп цим терміном викривляє факти.

Це й наводить на другу думку. Може здатися, що нарешті чесно сказано. Адже Збройні сили США вже давно не просто захищають свою країну, а беруть активну участь у військових операціях у усьому світі (приклад – недавня атака на іранські атомні об'єкти). З 2000 року армія США здійснила не менше десятка операцій: в Афганістані й Сомалі, в Іраку та Ірані, в Лівії та Сирії, в Ємені та Гаїті. «Попередження для всіх», – заявив президент, коли минулого тижня американські військові обстріляли венесуельський корабель в Карибському морі, який нібито перевозив наркотики.

Американські військові проводять операції не тільки за кордоном, але й дедалі частіше всередині США. Президент очорнює своїх внутрішньополітичних опонентів і заявляє, що Чикаго незабаром «дізнається, чому саме Міністерство ВІЙНИ». Чиновники в масках і зі зброєю викрадають іммігрантів з вулиць і фабрик. Опозицію вважають ворогом.

*Чи Трамп нині не
практикує саме те, що
описав Орвелл ще три
чверті століття тому?*

А втім, можливо, й не дивно, що в Вашингтоні зараз відбувається саме це. Орвелл пише, що назви його чотирьох міністерств не є ні випадковістю, ні звичайним лицемірством, а є проявом дводумства (*doublethink*) – здатності одночасно приймати два переконання, що суперечать одне одному, і вважати істинними обидва. Саме це, схоже, постійно практикує адміністрація Трампа. Новини, що не вписуються в загальну картину, без зайвих слів відкидають як «фейкові». Якщо президентові не подобаються офіційні дані про ринок праці, звільняють пані головного статистика, відповідальну за це. Ще за першого президентства Трампа *Washington Post* нарахувала понад 22 тис. сумнівних або неправдивих тверджень.

Чи Трамп нині не практикує саме те, що описав Орвелл ще три чверті століття тому: «Знати й не знати, вірити в ретельно сконструйовану брехню, одночасно висловлювати взаємовиключні думки і все-таки вірити в обидві»? Практикувати дводумство – означає забувати незручні факти, різко міняти курс і завжди мати наготові образ ворога. Все це Орвелл описує вже в есеях 1930-х років, а в «1984» збирає в одне – в ідеальну маніпуляцію заради збереження влади. У відповідь на Трампове дводумство більшість просто знижує плечима. Багато хто відвертається, дехто (як у США, так і на міжнародному рівні) сподівається задобрити його лестощами. Трампу вдалося інфантилізувати і внутрішню, і зовнішню політику.

Президент, який, з його власних слів, уже допоміг завершити сім воєн, може одночасно позиціонувати себе як миротворець і перейменовувати Міністерство оборони в *Department of WAR*. В 1949 році президент Гаррі Трумен підписав закон, який перетворив Міністерство війни на Міністерство оборони. Цим перейменуванням уряд США хотів показати своє бажання не вести війни, а захищати країну, незважаючи на напружену ситуацію в світі на початку холодної війни. Реальність була інакшою: Корейська війна, В'єтнамська війна, Афганська війна – і це лише найкривавіші. Для попередників Трампа також було важливо зберегти владу й забезпечити Америці світову гегемонію. Але вони хоча б змогли втримати холодну війну в холодному стані, не дати їй перерости в гарячу.

*Для попередників
Трампа також було
важливо зберегти владу
й забезпечити Америці
світову гегемонію*

А зараз навіщо перейменовувати? Трамп, підписуючи указ, лаконічно сказав, що «Міністерство війни – набагато доречніша назва, особливо з огляду на нинішню ситуацію в світі». Міністр оборони Піт Гегсет, який тепер має титул *Secretary of War*, пояснив: «Ми перемогли в Першій світовій війні і перемогли в Другій світовій війні не з Міністерством оборони, а з Міністерством війни». І процитував президента: «Ми не тільки захищаємося, ми наступаємо». Отже, йдеться не про заміну табличок на дверях, а про щось більше, ніж просто зміна назви. Гегсет ще до свого призначення заявляв, що поверне збройним силам «летальність» і «воїнську етику».

Зміна назви не лише викликає нерозуміння у друзів і союзників, а й підживлює російсько-китайський наратив. Обидві ці країни ще задовго до вступу Трампа на посаду наполягали, що образ миролюбних США, які обстоюють міжнародне право, розбивається об їхню зовнішню та безпекову політику. Візитною карткою американської політики, що базувалася на цінностях, допомогі в розвитку, свободі преси та правах людини, десятиліттями була м'яка сила (*soft power*), але тепер вона втратила своє значення. Натомість уряд Трампа робить ставку на *hard power*: військову міць у поєднанні з шантажем як метод жорсткого впровадження політики *America First* – за допомогою чи то штрафних мит, чи то погроз анексувати Гренландію або Канаду, чи то претензій на контроль над Панамською протокою.

Ребрендинг в Міністерство війни свідчить про послідовну, хоча й регресивну політику. Вона пов'язана з доктриною Монро та довгою історією американських інтервенцій у всьому світі. Але як це узгоджується з передвиборчою обіцянкою Трампа його ядерному електорату, руху MAGA, що США не будуть втручатися в чужі кризи та війни? Дводумство!

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Герберт Вульф

Дуйсбург

Професор, д-р Герберт Вульф – колишній директор Боннського міжнародного центру досліджень конфліктів (BICC). Зараз він є науковим співробітником BICC та Інституту розвитку та миру (INEF) в Університеті Ессена/Дуйсбурга.

